

12.6.2023

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

HE 5/2023 vp

HUS-yhtymän lausunto tartuntatautilain 40 § muuttamisesta

HUS-yhtymä kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 40 §:n muuttamisesta.

Muutosesitys

Tartuntatautilain 40 §:n sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi niin, että Terveys- ja hyvinvoinninlaitos voisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä ja tapauskohtaisesta rekisteristä tietoja myös hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin lisäksi hänen nimeämälleen torjuntatyöhön osallistuvalla henkilöllä.

Muutos on kannatettava ja ehdottoman välttämätön käytännön tartunnantorjunnan ja sen edellyttämän tiedonsiirron mahdollistamiseksi. Lakimuutos on myös kiireellinen, sillä tiedonsiirtoa tarvitaan päivittäisessä tartunnantorjuntatyössä.

Esitetty muutos on kuitenkin vain osittain tartunnantorjuntaan liittyvien tiedonsiirron ongelmia ratkaiseva, sillä esitys ei ratkaise vastaavia tiedonsiirron ongelmia hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän välillä. Näiltä osin tartunnantorjuntaan osallistuvan muun henkilöstön kuin tartuntataudeista vastaavan lääkärin rooli jää edelleen lain ulkopuolelle ja HUS esitti sosiaali- ja terveysministeriölle tämän epäkohdan korjaamista samanaikaisesti.

Tartuntataudeista vastaavan lääkärin rooli

Tartuntatautilaki antaa tartuntataudeista vastaavalle lääkärille velvollisuuksia ja samalla myös oikeuksia tiedonsaantiin. Lakia on hyvinvointialueuudistuksen myötä alettu tulkita kirjaimellisesti ja henkilöidysti. On selvää, että tartuntataudeista vastaava lääkäri (tai lääkärit) eivät itse voi kaikkea työtä tehdä, vaan tarvitsevat avukseen sekä hoitotyön ammattilaisia että myös sihteerityövoimaa, joiden on järkevää kyetä tietoa käsittelemään, tiedonsiirtoa toteuttaa sekä antaa ohjeistusta tartunnan jäljityksen kohteena oleville. Toiminta on siten tavanomaista terveydenhuollon työnjakoa noudattelevaa, jossa erilaisen koulutustaustan omaavilla on myös erilaisia valmiuksia

12.6.2023

ja osaamista. Moniammatillinen toiminta on tehokkaan tartunnantorjuntatyön edellytys ja toimintamallit ovat kehittyneet moniammatillisesti vuosikymmenien aikana.

Mitä tartuntataudeista vastaavasta lääkäristä säädetään, tulisi saattaa koskemaan myös tartuntataudeista vastaavan lääkärin alaisuudessa toimivaa tartuntatautiyksikköä ja sen muuta henkilöstöä. Helpoimmin ja kenties selkeimmin tämä tehtäisiin säättämällä tartuntatautiyksikön toiminnasta erillisellä säädöksellä samalla tavalla kuin oikeuskanslerin tai eduskunnan oikeusasiamiehen kanslioiden toiminasta on säädetty. Tältä osin muutokset ovat kiireellisiä ja ne tulisi valmistella erillisinä muutoksina ilman, että laajempaa tartuntatautilain muutosta odotetaan.

Tietojen luovutus

Terveydenhuollon ja sosiaalitoimen ympärivuorokautista hoivaa antavien yksiköiden tulisi kyetä toimittamaan sähköisesti ja mahdollisimman automaattisesti tietoja tartuntataudin kantajasta ja ennen kaikkea mikrobilääkkeille resistentin mikrobin kantajasta. Tiedon vaihto käytännön toimijoiden välillä on onnistuneen torjuntatoiminnan edellytys. Tällä hetkellä tietosuojalainsäädäntö asettaa tälle esteitä, jotka tulisi kyetä tartuntatautilaissa kiertämään. On huomattava, ettei muuta arkaluontoista terveystietoa samalla siirtyisi ja, ettei tartuntataudin kantajuuteen liittyvää tietoa siirtyisi ilman, että hoitosuhdetta kyseiseen henkilöön muodostuisi. Hyvinvointialueilla, joilla luonnolliset kanssakäymisen muodot, terveyspalvelujen hakeminen tai työssäkäyntialueet ylittävät hyvinvointialueiden rajat, on tarvetta kyseisten tietojen siirtoon myös hyvinvointialueiden välillä. Näin on erityisesti HUS-yhtymän toiminta-alueella ja siellä sijaitsevan viiden hyvinvointialueen kohdalla. Lain tulisi myös mahdollistaa resistenttien mikrobien yhteinen kantajarekisteri hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän välillä, millä olisi suuri merkitys koko maan mikrobilääkeresistenssin yleistymisen torjunnan mahdollisuuksien osalta. Tältä osin muutokset ovat kiireellisiä ja ne tulisi valmistella erillisinä muutoksina ilman, että laajempaa tartuntatautilain muutosta odotetaan.

HUS-yhtymän esitys tartuntatautilain muuttamiseksi

Katsomme, että esitys tartuntatautilain 40 §:n muuttamiseksi on kannatettava, mutta jättää edelleen merkittäviä aukkoja tartuntatautien torjunnassa tietojen käsittelystä tai luovuttamisesta. Esitetty muutos korjaa THL:n tartuntatautirekisterin hyödyntämiseen ja sen tietojen korjaamiseksi tarvittavan tietojen luovuttamisen ongelman. Tartuntatautirekisterin tietojen luotettavuuden varmistamiseksi on muutos tehtävä nopeasti ja muutos on välttämätön. Lain tulkinnan muutos aiheuttanee jo nyt sen, etteivät vuoden 2023 tiedot tule koskaan korjatuksi samassa laajuudessa kuin aikaisempina vuosina.

12.6.2023

Tartuntatautilakia on tulkittu niin, että tartuntataudeista vastaavan lääkärin alaisuudessa toimivat muut henkilöt ovat voineet tietoja käsitellä ja myös luovuttaa annettujen ohjeiden mukaisesti. Nyt tulkinta on muuttunut niin, etteivät muut henkilöt kuin tartuntataudeista vastaava lääkäri henkilökohtaisesti voisi tietoja käsitellä tai luovuttaa. Tämä tulkinta jättää merkittävän osan tartuntatautien torjuntaan nyt käytetystä henkilöstöresurssista hyödyntämättä. Olisi tärkeää, että moniammatillinen toimintamalli todetaan tartuntatautilaissa. Koska tietojen käsittely ja luovutus eri tilanteissa koskee useita tartuntatautilain pykälää, olisi tämä helpoimmin toteutettavissa kirjamalla tartuntataudeista vastaavan lääkärin ohjauksessa ja vastuulla toimivan muun henkilökunnan oikeudet tietojen käsittelyyn ja niiden luovuttamiseen omaksi uudeksi pykäläkseen tartuntatautilakiin. Vaihtoehtoisesti tulisi vastaava kirjaus tehdä niihin tartuntatautilain pykäliin, joissa tietojen käsittelyä tai luovuttamista tai annettavaa ohjausta toteutetaan, mikä käsittäisi ainakin pykälät 21, 23, 24, 31, 32, 36 sekä karanteenia ja eristämistä koskevien säädösten edellyttämästä ohjeistuksesta § 63.

Markku Mäkijärvi
johtajaylilääkäri

Asko Järvinen
infektioylilääkäri
tartuntataudeista vastaava lääkäri